

Velp; 7 december 2010

Reactie De Alliantie – Cultuurbeleid Rheden 2011-2014 – een kernachtige aanpak.

De Alliantie heeft met belangstelling kennis genomen van de conceptnota Cultuurbeleid Rheden 2011 – 2014. De nota schetst de contouren en de doelen voor het kunst- en cultuurbeleid in de komende jaren. Ten dele wordt voortgebouwd op bestaande structuren maar ook wordt op een aantal deelterreinen duidelijk gebroken met het verleden. De nota vertoont een zekere onevenwichtigheid. Er is veel aandacht voor K13, amateuristische kunstbeoefening en cultuureducatie en weinig voor Musica Allegra en beeldende kunst. Daarnaast valt op dat de Adviescommissie Kunst & Cultuur (AKC) niet meer voorkomt in de plannen. Monumentenzorg, toch bij uitstek een cultuurthema ontbreekt terwijl wel aandacht wordt besteed aan de lokale omroep. Inhoudelijk wordt sterk ingezet op de vermeende mogelijkheden die kunst en cultuur bieden om sociale en economische doelen te bereiken. Daarbij dreigen, naar onze mening, kunst en cultuur als autonome fenomenen in het gedrang te komen.

De nota ademt de sfeer van vernieuwing en dadendrang, maar loopt hier en daar wel erg snel over zaken heen die in soms decennia zijn opgebouwd en hun waarde en betekenis hebben bewezen. Zo hier en daar een pluim en een blijk van waardering mag best.

Nieuw, en naar onze mening kern maar ook achilleshiel van de nota is de oprichting van een cultuurbedrijf. Kern: omdat een deel van het beleid moet worden gerealiseerd door deze nieuwe organisatie en achilleshiel omdat de medewerking en inzet van een aantal (nu nog) zelfstandige organisaties daarbij noodzakelijk is. Die medewerking is in enkele gevallen niet vanzelfsprekend en zal verdiend moeten worden.

Er ontbreekt een financiële paragraaf. De reden hiervoor is de komende takendiscussie die de gemeentelijke politiek moet voeren over noodzakelijke bezuinigingen. Pas als die is afgerond zal duidelijk zijn hoeveel financiële en beleidsmatige ruimte er is voor de verschillende deelterreinen. Kunst en cultuur zullen ook onderdeel zijn van de discussies. Vooralsnog gaan wij ervan uit dat tot nader order het voornemen van het huidige college van kracht is om kunst en cultuur bij bezuinigingen te ontzien.

De Alliantie wil een constructieve bijdrage leveren aan de discussie over de cultuurnota en de formulering van een nieuw beleid. Naast aanvullingen en aanbevelingen bevat onze reactie ook een aantal vragen en hebben wij behoefte aan opheldering bij enkele voornemens.

2. VISIE, MISSIE EN UITGANGSPUNTEN.

- In deze paragraaf wordt de driedeling burger- gemeenschap – imago gemaakt en de rol geformuleerd die kunst en cultuur hier kan spelen.

Burger.

- Participatie, talentontwikkeling en laagdrempeligheid zijn de thema's waar wordt gesproken over de burger. Naar de mening van De Alliantie vormen deze begrippen zinvolle doelen. Ze zijn in de gemeente Rheden van oudsher als 'onderlegger' gebruikt bij het formuleren van beleid op het terrein van kunst en cultuur. In het kader van de talentontwikkeling is de Burgemeester de Bruinprijs die in 2009 50 jaar bestond, hiervan een fraai voorbeeld.

- Onduidelijk is wat wordt bedoeld met: 'het aanbod moet aansluiten bij de behoefte'.

** Moet deze behoefte eerst onderzocht worden waarna een aanbod wordt geformuleerd?*

Kunst en cultuur zijn nu juist bij uitstek de terreinen waar met creativiteit en inventiviteit in alle vrijheid moet kunnen worden gewerkt aan nieuw aanbod zonder een directe aanwijsbare behoefte daaraan.

Gemeenschap.

- Kunst en cultuur wordt in de nota omschreven als een middel om op de gemeenschap gerichte beleidsdoelstellingen te realiseren, zoals het verminderen van gevoelens van overlast en het creëren van begrip voor anderen. Het verminderen van gevoelens van overlast is naar onze mening niet direct een maatschappelijk probleem dat kan worden opgelost met het inzetten van kunst en cultuur. Door het hier zo prominent te vermelden wordt de indruk gewekt dat kunst en cultuur kunnen, ja zelfs moeten worden ingezet voor het oplossen van allerlei sociale problemen en ongemak. Een route die er uiteindelijk toe leidt dat beide fenomenen kunnen eindigen op het terrein van het sociaal-cultureel werk. Kunst en cultuur is naast middel ook doel.

Imago.

- De visie m.b.t. het imago van de gemeente wordt door ons onderschreven.

Missie.

- Wat betreft de missie geldt ook hier dat kunst en cultuur met nadruk ook ingezet wordt t.b.v. specifieke groepen (jeugd, ouderen en mensen met een handicap). De vraag is nogmaals in hoeverre het autonome karakter van kunst en cultuur hierdoor onder druk komen staan.

** Is de gemeente mét ons van mening dat teveel aandacht voor kunst en cultuur als middel, het autonome karakter van kunst en cultuur nadelig zal beïnvloeden?*

- De nota stelt dat instellingen en verenigingen bestaansrecht (dus geen subsidie) verwerven door het organiseren van activiteiten. Uiteraard is het lovenswaardig dat op deze manier impulsen worden gegeven aan het culturele leven in de gemeente (nieuwe initiatieven) maar het kan ook een moordende concurrentie opleveren tussen en wildgroei aan vergelijkbare activiteiten.

- De gemeente ziet zichzelf als regisseur en het cultuurveld als uitvoerder van het beleid. De toon van deze alinea (2.3.3.) lijkt nogal sturend en biedt weinig ruimte voor inbreng vanuit 'het veld'. Onduidelijk is in hoeverre de spelers mee mogen praten over de invulling van hun rol. Om draagvlak te creëren is het van belang dat de uitvoerders van beleid ook mee kunnen praten over de inhoud daarvan.

- Naar onze mening is de positionering van diverse kunst- en culturele instellingen in de gemeente Rheden duidelijk en zichtbaar. Het aanbod is niet zelden effectief en succesvol. De door de gemeente gewenste uitgebreide samenwerking tussen diverse instellingen kan uiteraard wel een versterking betekenen van effectiviteit en efficiency maar is daarvoor niet strikt noodzakelijk.

** Bij subsidies wordt gesproken over gemeentelijke doelstellingen. Worden hiermee de onder 2. geformuleerde visie, missie en uitgangspunten bedoeld?*

- Gesproken wordt over beleidsregels die worden ontwikkeld om subsidieverzoeken inhoudelijk te kunnen beoordelen. De vraag is wie deze regels gaat vaststellen en wie ze gaat toepassen bij de beoordeling. Bovendien is niet duidelijk om welke subsidieverzoeken het gaat. Naar onze mening kan het hierna te behandelen cultuurbedrijf een belangrijke rol gaan spelen bij de ontwikkeling van beleidsregels om subsidieverzoeken inhoudelijk te kunnen beoordelen. In dit verband duikt de vraag op waarom in de nota niet meer wordt gesproken over de Advies Commissie Kunst & Cultuur (AKC). In de bespreknotitie wordt nog wel melding gemaakt van de AKC als instituut om te adviseren over het gemeentelijk kunst- en cultuurbeleid.

** Welke subsidieverzoeken en welke vormen van subsidie worden hier bedoeld?*

** Wordt de AKC afgeschaft of krijgt ze een andere functie en positie?*

- Geen 'eeuwige' subsidie is uitgangspunt bij de subsidiëring van instellingen en van hen wordt regelmatig gevraagd om hun bestaansrecht te bewijzen. Dit veronderstelt een zekere gemakzucht bij organisaties die nu gesubsidieerd worden en het ontstaan van veel dynamiek als de vanzelfsprekendheid van subsidie eraf gaat. Beide veronderstellingen zijn discutabel. Continuïteit is belangrijk voor culturele instellingen en

verenigingen. Daarvoor is een stabiele financiële en bestuurlijke basis noodzakelijk. Het is van belang dat instellingen naast zich te vernieuwen ook de kans krijgen om hun voortbestaan zeker te stellen zonder opgejaagd te worden door een mager gemotiveerde vernieuwingsdrang.

** Op welke manier en met welk instrumentarium wordt de doelstelling zoals geformuleerd onder 2.3.4.c gerealiseerd?*

** Hoe verhoudt het voorgestelde subsidiebeleid zich tot de nieuwe algemene subsidieverordening m.b.t. de amateuristische kunstbeoefening?*

3. EEN KERNACHTIGE AANPAK.

- Opgemerkt wordt dat de gemeente bestaat uit kernen. Bedoeld worden de 7 dorpen waaruit de gemeente bestaat. Al deze kernen kennen hun eigen sociale structuur en demografische opbouw. De opvatting dat in het beleid rekening moet worden gehouden met de specifieke profielen wordt door ons gedeeld.

- Het in de nota bepleitte culturele ondernemerschap is naar onze mening al aanwezig bij de meeste instellingen en verenigingen. Talloze activiteiten worden ondernomen om de organisatie draaiend te houden. De opmerking 'het simpelweg naar de gemeente kijken' doet te weinig recht aan de grote mate van zelfwerkzaamheid bij de meeste culturele organisaties in de gemeente.

- Een riskante opvatting is de vergelijking die wordt gemaakt met Atelier Velp. Deze organisatie wordt als voorbeeld gesteld voor geslaagd cultureel ondernemerschap. Uiteraard heeft de organisatie haar bestaansrecht bewezen, maar haar activiteiten bestaan voornamelijk uit het verzorgen van cursussen en de incidentele presentatie van een voorstelling. Er is een aanbieder en er zijn klanten die 'inkopen' doen. Hier gelden de wetten van vraag en aanbod. Een dergelijk systeem toepassen op de amateuristische kunstbeoefening en (een deel van) de professionele kunsten betekent het einde van zeker een deel van de professionele kunsten. Juist hier is subsidie (en sponsoring) noodzakelijk omdat het vaak moeilijk is zo niet uitgesloten in deze sector de personeel- en overheadkosten te bekostigen uit de reguliere inkomsten.

- Onder de subparagraaf 3.1. wordt de kern van de nota en de uitvoering van het beleid voor de komende jaren zichtbaar met het voornemen binnen enkele jaren een cultuurbedrijf op te zetten. Een ambitieus plan dat naar onze inschatting niet zonder slag of stoot kan worden gerealiseerd. Dit neemt niet weg dat De Alliantie er positief tegenover staat en bereid is haar medewerking daaraan te verlenen, zij het niet onvoorwaardelijk.

- Wij hebben met genoeg kennis genomen van het voorstel om De Alliantie als basis 'te gebruiken' voor het cultuurbedrijf. Deze keuze is een erkenning van het door ons gevoerde beleid in het afgelopen decennium en een logische keuze in het licht van de historie die voorafging aan de start van De Alliantie in 1997. De instelling van De Alliantie was de afronding van een organisch proces waarin uiteindelijk alle voormalige aan de gemeente gelieerde kunst- en culturele commissies onder 1 dak werden gebracht. Deze geschiedenis heeft ook aard en karakter van de werkzaamheden van De Alliantie bepaald: spreiding van activiteiten over de hele gemeente, onderdak bieden aan diverse kunstdisciplines, grote mate van zelfwerkzaamheid binnen de diverse commissies en werkgroepen, grote inbreng van vrijwilligers en een sterke binding met het gemeentelijk apparaat zowel inhoudelijk als operationeel. Het opzetten van een cultuurbedrijf kan het sluitstuk worden van de professionalisering van de organisatie van kunst en cultuur in de gemeente Rheden. Of dit ook inderdaad het geval zal zijn, hangt af van een aantal factoren waarbij ook de gemeente een belangrijke bijdrage zal moeten leveren. Het kan niet alleen van de instellingen komen.

- In de nota wordt gesteld dat het cultuurbedrijf moet leiden tot 'een versterking van het culturele leven in de gemeente' waarbij het bedrijf naar aard en karakter moet beantwoorden aan het not for profit beginsel. Ook moet sprake zijn van cultureel ondernemerschap. De Alliantie past deze begrippen al toe bij haar werkzaamheden waarbij de aantekening dat de salaris- en overheadkosten hier buiten vallen. Zoals

gezegd; met name hier wordt de kwetsbaarheid van culturele instellingen zichtbaar en moet subsidie soelaas bieden.

- De kans dat een cultuurbedrijf het culturele leven in de gemeente kan versterken is reëel aanwezig. Met name de deelname van de beoogde partijen en hun diversiteit kan inhoudelijk, artistiek en organisatorisch een meerwaarde opleveren. Het is daarbij van groot belang dat wordt gestart vanuit de bestaande situatie en een in de tijd gefaseerd groeitraject wordt gevolgd, zoals (overigens niet gepland) heeft plaatsgevonden in de aanloop naar de start van De Alliantie. Niet zelden lopen samenwerkings- en fusieprocessen stuk op teveel haast en het abrupt beëindigen van nuttige en soms al lang bestaande activiteiten en tradities. In dit verband verdient met name de positie van K13 binnen het cultuurbedrijf extra aandacht. (Zie ook onze reactie onder 3.4.: podia in stand houden).

- De taken van het cultuurbedrijf bestaan voor een groot deel uit die welke al worden uitgevoerd door De Alliantie. De uitbreiding van taken behelst ook de uitvoering van het gemeentelijk subsidiebeleid. Dit onderdeel van de werkzaamheden verdient nadere uitleg.

** Welke subsidies worden bedoeld en welk instrumentarium is beschikbaar voor de besluitvorming over de toekenning?*

** Is dit voorstel in strijd met de nieuwe 'subsidieregeling samenlevingsbeleid Rheden'?*

- Naar de mening van De Alliantie zijn de onderstaande punten van essentieel belang voor het welslagen van het cultuurbedrijf:

1. De nieuwe organisatie dient over voldoende financiële middelen te beschikken om op een verantwoorde en serieuze wijze uitvoering te kunnen geven aan haar opdracht en taken.

2. De nieuwe organisatie moet kunnen beschikken over voldoende gekwalificeerd (en betaald) personeel om haar opdracht en taken te kunnen uitvoeren.

3. Het is van belang dat het cultuurbedrijf kan beschikken over een locatie waar én kantoor kan worden gehouden én een theaterzaal beschikbaar is waar o.a. de soort programmering van K13 kan worden gerealiseerd. Dit laatste in het geval K13 haar huidige pand moet verlaten.

4. Binnen het cultuurbedrijf moet ruimte zijn voor het experiment en kleinschalige activiteiten voor een desnoods klein publiek.

5. De structuur van het cultuurbedrijf moet niet hiërarchisch zijn maar 'plat' met korte lijnen tussen management en de diverse participerende en aangesloten organisaties, platforms en de commissies en werkgroepen belast met de uitvoering van de activiteiten.

6. De beoogde structuur van het cultuurbedrijf is als die van Unilever waar niet de producent maar het merk waarde en betekenis heeft. (Wie weet dat het beroemde Ola-ijsje van Unilever is?). Binnen het cultuurbedrijf zijn b.v. K13, het openluchttheater en de concerten in de kasteeltuin van landgoed Middachten de merken.

7. Binnen de organisatie van het cultuurbedrijf is voldoende ruimte voor de inbreng van vrijwilligers en creatieve burgers en kunstenaars.

8. Binnen het cultuurbedrijf moeten per discipline werkeenheden worden gecreëerd. B.v. een voor de podiumkunsten, de beeldende kunst, cultuureducatie etc.

- In de nota wordt veel waarde en betekenis toegekend aan de cultuureducatie die ook onderdeel wordt van het cultuurbedrijf. De gemeentelijke culturele instellingen krijgen daarbij een belangrijke rol toebedeeld. Er moet sprake zijn van een lokale inbedding. De doelgroep moet dusdanig worden gemotiveerd dat zijzelf actief wordt op het gebied van kunst en cultuur (participatie).

Dit betekent dat er binnen de gemeente voldoende (kwalitatief) aanbod moet zijn om deze doelstelling te realiseren. Dit is maar ten dele het geval. Waarschijnlijk zijn er voldoende mogelijkheden wat betreft de muzikale vorming (de gemeentelijke orkesten en koren) en beeldende kunsten (de aanwezigheid van veel beeldend kunstenaars) maar op het terrein van toneel, dans en moderne media is het aanbod afwezig of te gering om een serieuze bijdrage te kunnen leveren aan een verantwoord beleid op deze deelterreinen van de cultuureducatie. Er zal daarvoor dus 'buiten de deur' moeten

worden ingekocht. De visie dat voor het aanbod t.b.v. de cultuureducatie met name binnen de eigen gemeente moet worden ingekocht is te beperkt en moeilijk te realiseren wat betreft de breedte van het gewenste aanbod (diverse disciplines). Bovendien heeft cultuureducatie behoefte aan dynamiek en is zij niet gediend met een zekere vorm van navelstaarderij door dicht bij huis te blijven.

In de nota wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen cultuureducatie en muziekeducatie.

** Wat zijn de gevolgen voor Musica Allegra van het wegvallen van het onderscheid tussen cultuureducatie en muziekeducatie?*

** Wat is de rol van EduArt in het nieuwe cultuureducatiebeleid?*

- De organisatie van de cultuureducatie en het aanbod zal in nauw overleg met het onderwijs vorm moeten krijgen en worden uitgevoerd. Bovendien is het naar onze mening van belang dat zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs gebruik kunnen maken van de cultuureducatie. Omdat cultuureducatie nadrukkelijk wordt gekoppeld aan participatie, ja zelfs wordt gezien als de basis voor het culturele leven, is het belangrijk dat ook binnen de gemeentegrenzen een interessant 'vervolgaanbod' aanwezig blijft.

- In de nota wordt aan verenigingen een belangrijke rol toegekend. Niet onbegrijpelijk gezien het grote aantal amateurverenigingen in de gemeente. Gemeld wordt dat de gemeente verenigingen wil ondersteunen in hun verdere ontwikkeling. Dit moet dan via een samenwerking tussen het cultuurbedrijf en het steunpunt vrijwilligers. Het lijkt ons van belang dat eerst in kaart wordt gebracht wat de behoeftes zijn. Onze indruk is dat de meeste verenigingen voldoende know how aan boord hebben om hun ontwikkeling zelf te realiseren. Uiteraard kan het altijd beter, maar onduidelijk is welke rol het steunpunt vrijwilligers hierbij kan spelen.

- Hoewel de amateuristische kunstbeoefening van belang is, is het evenzeer van belang dat in het beleid een goed evenwicht wordt bewaard tussen de amateur- en professionele kunsten zowel wat betreft aanbod/productie als afname.

** Hoe denkt de gemeente, gezien de voorrang die zij geeft aan verenigingen, een goed evenwicht te kunnen bewaren tussen amateuristische en professionele kunstbeoefening zowel financieel als beleidsmatig?*

Podia in stand houden.

- De schouwburgzaal Theothorne in Dieren lijkt voorlopig weer gered nu een exploitant is gevonden. De instandhouding van deze podiumvoorziening aan de oostkant van de gemeente blijft een hachelijke onderneming. De bijdrageregeling voor voorstellingen in de zaal levert weliswaar een bijdrage aan het voortbestaan maar dit laatste ligt toch voornamelijk in handen van de nieuwe exploitant en zijn mogelijkheden om de zaal rendabel te maken en te houden.

- In de nota is veel aandacht besteed aan K13 en de exploitatieproblemen waarmee dit podium in Velp te maken heeft. Met name de resultaten in het rapport van KplusV uit 2009, waarin een sterkte/zwakteanalyse is gemaakt van K13 en De Alliantie, hebben de gemeente tot de conclusie gebracht dat een voortbestaan van K13 als zelfstandige organisatie op de langere termijn onhoudbaar is. Daarom wordt gepleit voor een opgaan van K13 in het cultuurbedrijf en het opgeven van het gebouw aan de Kastanjelaan in Velp. Het voornemen om K13 onder te brengen in het cultuurbedrijf heeft onze instemming. Zoals al eerder opgemerkt biedt de bundeling van relevante instellingen in het cultuurbedrijf de mogelijkheid om het culturele leven in de gemeente te versterken. Onduidelijk is wat wordt bedoeld met het opgeven van het gebouw.

In het geval van fysiek vertrek betekent dit het einde van K13 als kleinschalig podium. Immers; er is geen alternatieve vergelijkbare locatie voorhanden en het streven van de gemeente om in Velp een multifunctionele accommodatie te vinden lijkt vooralsnog een luchtspiegeling.

** Betekent 'het opgeven van het gebouw' een fysiek vertrek of gaat het om de eigendomsverhoudingen. (De stichting K13 is eigenaar van het gebouw en zou genoodzaakt kunnen zijn/worden dit eigendom op te geven)?*

- Het mogelijk verdwijnen van het **podium** K13 zal een verschraving betekenen van het aanbod in de gemeente en ook de creatieve slagkracht en betekenis van het cultuurbedrijf nadelig beïnvloeden. Het is van belang dat de aard van de programmering van K13 gehandhaafd blijft en dat de daarvoor noodzakelijke infrastructuur blijft bestaan; óf op de huidige locatie óf elders.

Meer zichtbaarheid voor de beeldende kunst.

- In de nota wordt gepleit voor een grotere bekendheid van de vele kunstenaarsateliers in de gemeente Rheden en daarmee voor meer aandacht voor de beeldende kunst en haar beoefenaars. De beeldende kunst krijgt in de nota verder geen aandacht. Er wordt op geen enkele wijze melding gemaakt van de vele activiteiten die worden georganiseerd op dit terrein door met name De Alliantie, het is zelfs een van de speerpunten in haar beleid. Al met al een misplaatste onderwaardering en een gemiste kans. Juist de beeldende kunst en haar beoefenaars zijn mede bepalend voor het culturele klimaat in de gemeente en juist de kunstenaars participeren volop in de organisatie van allerlei culturele evenementen.

- De ateliers worden tijdens de 2-jaarlijkse atelierroute 'Kunstkijktocht' onder de aandacht gebracht. Veel kunstenaarswerkplaatsen bevinden zich in of bij de eigen woning.

** Op welke wijze denkt de gemeente meer bekendheid te kunnen gaan geven aan de ateliers?*

- De Alliantie stemt in met het voornemen om de ateliers een rol te geven in de cultuureducatie.

- De Alliantie stemt in met het voornemen om het onderhoud van de beeldende kunst in de openbare ruimte de komende jaren centraal te stellen. Er is de afgelopen jaren, mede op initiatief van De Alliantie al een grote slag geslagen op dit terrein. Nu is het van belang de gerealiseerde verbeteringen de komende jaren vast te houden door periodieke surveillance en voortzetting van het in 2009 ingezette jaarlijks onderhoud.

- De nota meldt dat de gemeente voorlopig geen nieuwe kunstwerken in de openbare ruimte zal aanschaffen. Niet zonder tegenzin kunnen we hiermee instemmen omdat het een tijdelijke maatregel betreft. Wel pleiten wij ervoor om bij plannen voor nieuwe bouw- en infrastructuurprojecten, rekening te houden met de mogelijkheid voor een beeldende kunsttoepassing op een later moment. Om dit onderwerp niet helemaal uit het gezichtsveld te laten verdwijnen, verdient het aanbeveling om de komende jaren periodiek te bekijken of kunstopdrachten voor de openbare ruimte op zeker moment relevant kunnen zijn en of financiering op dat moment mogelijk is.

Bibliotheekwerk.

- Wat betreft de bibliotheek is De Alliantie van mening dat deze een serieuze partner moet worden van het cultuurbedrijf.

Intergemeentelijke samenwerking.

- Hier wordt een overzicht gegeven van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. O.a. het Cultuurpact rond Arnhem wordt genoemd. Onbekend is hoe de stand van zaken is rond dit project. De Alliantie heeft enkele malen bijeenkomsten rond dit onderwerp bijgewoond. Het afgelopen jaar is niets meer vernomen van verdere ontwikkelingen. Bovendien is onduidelijk hoe de gemeente is omgegaan met het gereserveerde budget.

** Wat is de stand van zaken m.b.t. het Cultuurpact en wat is de status van het daarvoor gereserveerde gemeentelijk budget?*

Onder 4.1. Rhedense Jeugdagenda, wordt gesproken over de oprichting van een jeugdcultuurfonds.

** Op welke wijze wordt dit fonds gevoed en hoe verhoudt de instelling ervan zich met het gemeentelijk beleid op het gebied van fondswerving?*